

MONIKA KUPCZEWSKA SSCJ

ZARYS DZIAŁALNOŚCI POLONIJNEJ RZYMSKIEJ WSPÓLNOTY
ZGROMADZENIA SŁUŻEBNIC NAJŚWIĘTSZEGO SERCA
JEZUSOWEGO PRZY KOŚCIELE PW. ŚW. STANISŁAWA
BISKUPA I MĘCZENNIKA W RZYMIE W LATACH 1966-2012

WSTĘP

W historii Kościoła na przełomie XIX i XX wieku można mówić o procesie odnowy życia zakonnego. Powstało wówczas wiele nowych wspólnot życia konsekrowanego, które zgodnie z charyzmatem swych założycieli starały się odpowiadać na potrzeby duszpastersko-społeczne tego czasu. Zakładane wtedy także na ziemiach polskich żeńskie rodziny zakonne skierowały swą działalność ku aktywnej służbie społecznej, obejmującej pracę w dwóch kierunkach: wychowawczo-edukacyjnym i charytatywno-opiekuńczym.

W tym nurcie mieściła się działalność założonego przez św. Józefa Sebastiana Pelczara¹ w Krakowie w 1894 r. Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego. Powołaniu do życia nowej kongregacji towarzyszyła złożona sytuacja ekonomiczno-społeczna i idąca w parze z uprzemysłowieniem i urbanizacją, charakterystycznymi dla drugiej połowy XIX wieku, nędza i bieda moralna. Brak instytucji, która objęłaby swą opieką służące i dziewczęta przybywające ze wsi do miast w poszukiwaniu pracy, oraz problemy chorych, cierpiących, ubogich i opuszczonych były bezpośrednią przyczyną

Dr MONIKA KUPCZEWSKA SSCJ – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Historii, Ośrodek Badań nad Geografią Historyczną Kościoła w Polsce, e-mail: monika.kupczewska@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2346-8821>.

¹ Pelczar Józef Sebastian (1842-1924) – kapłan diec. przemyskiej, profesor UJ 1877-1899, rektor UJ 1882/1883, biskup przemyski 1899-1924, założyciel Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego (15 IV 1894). Beatyfikowany 2 VI 1991 r. w Rzeszowie oraz kanonizowany w Rzymie w dniu 18 V 2003 r. przez Jana Pawła II.

Artykuły w czasopiśmie dostępne są na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

powstania tegoż zgromadzenia². Wychowanie chrześcijańskie i troska o wielopłaszczyznowy rozwój młodego człowieka były i są jednym z głównych celów jego pracy apostołskiej³.

W pierwszym okresie istnienia Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego bp Józef Sebastian Pelczar ograniczał ekspansję terytorialną tej kongregacji wyłącznie do Galicji. Na załączonej poniżej mapie zaprezentowano lokalizację domów zakonnych erygowanych w latach 1894-1924, a więc w pierwszym trzydziestoleciu istnienia zgromadzenia oraz w czasie życia i oddziaływania na nie biskupa przemyskiego. Na podjęcie nowych prac i zainicjowanie zaprezentowanych kartograficznie wspólnot bezpośredni wpływ miał sam założyciel. Analizując miejsca zaangażowania sióstr sercank można powiedzieć, że nie wszystkie inicjatywy spełniały oczekiwania bpa Jana Sebastiana Pelczara. Nie zgadzał się na objęcie przez zgromadzenie szpitali na Śląsku, ponieważ – jak napisał w liście do współzałożycielki m. Klary Ludwika Szczęsnej⁴ w 1900 r. – „tu w Galicji, a szczególnie w diecezji przemyskiej, wiele sióstr potrzeba”⁵. Przeciwny był także zakładaniu placówek w Niemczech, o czym czytamy w liście do przełożonej generalnej zgromadzenia, datowanym na 17 maja 1911 r.: „Nie jestem za tworzeniem nowych domów w Niemczech, bo najprzód nie małe stąd wynikają trudności, a po wtóre, że zachodzi obawa, aby kiedyś w przyszłości domy w Niemczech leżące, nie oderwały się od polskiej macierzy i nie utworzyły osobnego Zgromadzenia”⁶.

² J.M. NĘDZA, *Zgromadzenie Sióstr Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego (1894-1939)*, „Nasza Przyszłość” 41 (1974), s. 139.

³ *Konstytucje albo Ustawy „Służebnic Najśw. Serca Jezusowego”*, Kielce 1925, cz. I § 1, 2.

⁴ Klara Ludwika Szczęsna (1863-1916) – od 1885 r. w Zgromadzeniu Sług Jezusa, w latach 1888-1892 ochmistrzyni przytulisk dla służących w Lublinie i w Krakowie. Współzałożycielka i do 1916 r. pierwsza przełożona generalna Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego. Beatyfikowana w Krakowie 27 IX 2015 r.

⁵ Akta Józefa Sebastiana Pelczara [dalej: AJSP], rkps (b.sygn.), Korespondencja J.S. Pelczara do Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego, Przemysł, 28 IX 1900 r.

⁶ AJSP, rkps (b.sygn.), Korespondencja J.S. Pelczara do Zgromadzenia SŁNSJ, Przemysł, 17 V 1911 r.

Placówki Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego w latach 1894-1924

Źródło: AGŚINSJ D-H-K 1/1, Historia Zgromadzenia Służebnic Serca Jezusowego od 1894 [do 1924]

Podobnie przeciwstawiał się w 1904 r. przeszczerpieniu sióstr założonej przez siebie kongregacji poza Europę – do Ameryki Północnej⁷. Inaczej jednak zareagował na prośbę duchownego z Alzacji, ks. Augusta Schmidta⁸, który ok. 1905 r. przybył do Krakowa w celu nauki języka, którym władały pracownice fabryki juty w Bischwiller, gdzie prowadził duszpasterstwo dla kobiet z ziem polskich i dokąd zaprosił sercanki. Pierwsze udokumentowane wzmianki o projektach podjęcia pracy przez członkinie Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego w Alzacji pochodzą z maja 1905 r.⁹

⁷ Tamże, Korespondencja J.S. Pelczara do Zgromadzenia SINSJ, Przemyśl, 17 IV 1904 r.

⁸ August Schmidt (zm. 22 VI 1932) – duchowny, Alzateczyk, kawaler orderu Polski Odrodzonej, proboszcz w Osthouse, dept. Bas-Rhin, przyczynił się do sprowadzenia Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego do Alzacji. Założyciel zgromadzenia, bp J.S. Pelczar udzielił mu pełnomocnictwa do założenia domu sercanki w Bischwiller w Alzacji. Por. D. EWERYCKI, *Jubileusz pracy SS. Sercanek*, „Polak we Francji” 38(1930), s. 1.

⁹ Kronikarka późniejszej sercańskiej wspólnoty w Ensisheim fakt ten łączy ze spotkaniem J.S. Pelczara z ks. A. Schmidtem, do którego doszło u krakowskich franciszkanów, gdzie na nauce

Placówka ta istniała do 1931 r. i dała początek pozostałym wspólnotom sercańskim w Alzacji i we Francji¹⁰, a w konsekwencji pierwszej prowincji zagranicznej sercańskiego zgromadzenia¹¹, oraz umożliwiła zainicjowanie domu zakonnego w Rzymie.

GENEZA RZYMSKIEJ WSPÓLNOTY SIÓSTR SERCANEK

Pierwsza sercańska placówka w Rzymie powstała w ważnym dla Kościoła w Polsce Roku Milenijnym 1966 – dokładnie 24 kwietnia. Związana była, zwłaszcza na początku, personalnie i administracyjnie z francuską prowincją zgromadzenia pw. św. Małgorzaty Marii Alacoque. To właśnie z ziemi franków przybyły tu pierwsze sercanki, by w odpowiedzi na prośbę i zaproszenie ks. bpa Władysława Rubina rozpocząć historię obecności sercańskiego charyzmatu w tym mieście Świętych Apostołów¹².

języka polskiego ks. Schmidt przebywał przez dwa miesiące w 1905 r. To prawdopodobnie wtedy po raz pierwszy przedstawił on prośbę o przysłanie sióstr do pracy wśród kobiet z ziem polskich w Alzacji w Bischwiller. Por. Archiwum Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego Prowincja św. Małgorzaty Marii Alacoque we Francji [dalej: APFrSLNSJ], rkps (b.sygn.), Kronika Sióstr Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Ensisheim (1929-1991), t. 1, s. 1.

¹⁰ W Senheim wspólnota istniała w latach 1912-1914; Ensisheim – 1929-1991; Hipsheim (St. Ludan) – 1924-1995; Matzenheim – 1945-1951; Strasburgu – 1948-1958; Urmatt-Bas-Rhin – 1928-1943; La Hingrie – 1928-1943. Por. J.M. NĘDZA, *Wykaz Domów Zgromadzenia SS. Służebnic NSJ*, „Nasza Przeszłość” 41 (1974), s. 238-242.

¹¹ J.M. KUPCZEWSKA, *Historia Prowincji pw. św. Małgorzaty Marii Alacoque Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego we Francji 1963-2013*, „Ogniwo” 4 (2013), s. 22-41. [„Ogniwo” – pismo wewnętrzne zgromadzenia pierwotnie ukazujące się pod tytułem „Biuletynu Zgromadzenia Sióstr Służebnic NSJ”].

¹² Władysław Rubin (1917-1990) – po zdaniu egzaminu dojrzałości wstąpił do seminarium duchownego we Lwowie. Przerwał jednak naukę w seminarium i wstąpił do Szkoły Podchorążych w Tarnopolu, następnie studiował na Uniwersytecie Jana Kazimierza. Po wybuchu II wojny światowej uczestniczył w kampanii wrześniowej, po czym próbował przedostać się do Rumunii, jednak został schwytyany przez Sowietów i uwięziony. Był przetrzucany z więzienia do więzienia, w końcu zesłany do Archangielska i przydzielony do ciężkiej pracy przy karczowaniu lasu. Po powstaniu Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR wstąpił w ich szeregi. Po opuszczeniu ZSRR został skierowany do Bejrutu, gdzie w latach 1943-1946 studiował teologię na Uniwersytecie św. Józefa. Tam też otrzymał święcenia kapłańskie (30 VI 1946) i został duszpasterzem uchodźców polskich, a szczególnie młodzieży i studentów. W 1953 r. został mianowany przez Kongregację Konsystorialną duszpasterzem Polaków. Pełnił funkcję rektora Kolegium Polskiego w Rzymie w latach 1959-1964. W 1964 r. otrzymał święcenia biskupie i w latach 1964-1979 był gnieźnieńskim biskupem pomocniczym. Po śmierci bpa Józefa Gawliny został delegatem prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego do opieki nad emigracją i uchodźstwem polskim (1964-1980), a także objął stanowisko rektora kościoła i Hospicjum św. Stanisława w Rzymie. W 1979 r. został kreowany przez św. Jana

Dzięki archiwaliom francuskiej prowincji zgromadzenia znane są kulary początków tej wspólnoty. W księdze protokołów zarządu prowincji św. Małgorzaty Marii pod datą [23] lutego 1966 r. możemy przeczytać:

W zapustny dzień 22 lutego 1966 r., gościliśmy na kolacji J.E. Ks. Bpa W. Rubina, który przyjechał z Paryża z ks. inf. [Kazimierzem] Kwaśnym¹³, ks. prał. [Zbigniewem] Bernackim¹⁴ i oblatami z Vaudricourt. J.E. Ks. Bp Rubin zwrócił się do nas z prośbą o 3 siostry do swego pałacu, by objąć kuchnię i kaplicę. Chodziło o szybką odpowiedź, odpowiedziałyśmy, że się postaramy. W liście „expres” postanowiliśmy to przedstawić Przewielebnej Matce Generalnej będąc przekonanymi, że się bardzo ucieszy i poprze¹⁵.

I tak, zgodnie z przecuciem siostr z domu prowincjalnego w Fouquieres, rzeczywiście się stało. Pomimo że kontakt z domem generalnym w Polsce był bardzo ograniczony, już 2 marca 1966 r. zarząd zgromadzenia wyraził zgodę na utworzenie nowej wspólnoty w Rzymie¹⁶. Ta szybko uzyskana aprobata wynikała m.in. z tego, że już od wielu lat zgromadzenie poszukiwało sprzyjających okoliczności do założenia domu w Wiecznym Mieście. Na ten temat zarząd generalny wypowiadał się w czasie swojego posiedzenia już 25 marca 1958 r., szukając możliwości założenia placówek zarówno w Rzymie, jak i w Stanach Zjednoczonych¹⁷.

Ze względu na trudności otrzymania paszportów, i w związku z tym niemożnością wyjazdu siostr z Polski, prace w rzymskiej placówce zdecydowały

Pawła II kardynałem, a w latach 1980-1985 pełnił funkcję prefekta Kongregacji ds. Kościołów Wschodnich. Por. W. SZETELNICKI, *Lwowianin na drogach świata. Kardynał Władysław Rubin*, Rzym: [b.wyd.] 1985; K.R. PROKOP, *Polscy kardynałowie*, Kraków: WAM 2001, s. 335-343; *Władysław Cardinal Rubin*, <https://www.catholic-hierarchy.org/bishop/brubin.html> [dostęp: 19.12.2024].

¹³ Kazimierz Marcel Kwaśny (1900-1987) – kapłan archidiecezji przemyskiej. Sekretarz generalny Polskiej Misji Katolickiej we Francji (od 11 I 1960), a następnie wicerektor (23 IV 1969) i rektor Polskiej Misji Katolickiej w Paryżu (1 II 1972), proboszcz kościoła polskiego w Paryżu.

¹⁴ Kazimierz Bernacki (1920-1985) – kapłan diecezji tarnowskiej. Rektor Polskiej Misji Katolickiej we Francji w latach 1947-1972.

¹⁵ APFrŚLSNJ [b.syg.], Protokół 14/66 z posiedzenia Rady Prowincjalnej Zgromadzenia ŚLSNJ, Fouquieres-lez-Bethune, 22 II 1966 r., [w:] Książka Protokołów Domu Prowincji Francuskiej w Fouquieres-lez-Bethune, t. 1, s. 46.

¹⁶ Archiwum Główne Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego w Krakowie [dalej: AGŚLSNJ], O-A-VIII/4, Protokół nr 3/66 z posiedzenia Rady Generalnej Zgromadzenia ŚLSNJ, Kraków, 2 III 1966 r., [w:] Księga protokołów z posiedzeń zarządu generalnego Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego (1962-1968), s. 154-155.

¹⁷ AGŚLSNJ D-H-K 1/3, s. 83, Kronika Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego (1953-1968).

się podjąć siostry z istniejącej już wówczas prowincji francuskiej zgromadzenia. Pierwsza do tworzenia rzymskiej wspólnoty zgłosiła się s. Gracjana Maria Biały¹⁸. Oprócz niej wspólnotę tę miały stanowić jeszcze inne dwie siostry wytypowane przez przełożoną prowincji francuskiej – m. Alicję Józefę Pętlak¹⁹, a były to: s. Zbigniewa Anna Krupa²⁰, która miała być przełożoną, i s. Witolda Antonina Budzyn²¹. Ostatecznie miejsce s. Witoldy zajęła – jak to określono w protokole – młodsza i zdrowsza s. Cecylia Helena Leśniak²². Wytypowane siostry nie mogły jednak wyjechać natychmiast z Francji z powodu braku odpowiednich dokumentów. Ze względu na to, że bp. W. Rubinowi zależało na czasie, prosił aby siostry rozpoczęły pracę od 25 kwietnia²³, dlatego w ich zastępstwie do Rzymu wyjechały te siostry, które wcześniej posiadały wymagane dokumenty: ekonomka prowincji francuskiej – s. Gerarda Teresa Berendt²⁴ i s. Deodata Honorata Majta²⁵.

¹⁸ Gracjana Maria Biały (1911-2001) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 20 II 1932, pierwszą profesję złożyła 28 VIII 1933, a wieczystą 27 VIII 1939. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1966-1976 i pracowała w kuchni. AGSłNSJ, Akta Personalne [dalej: A.Pers.] 447, Akta personalne s. Gracjany Marii Biały.

¹⁹ Alicja Józefa Pętlak (1906-1969) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 12 X 1926, pierwszą profesję złożyła 30 VI 1928, a wieczystą 30 VI 1934, przełożona prowincji we Francji w latach 1964-1969. AGSłNSJ A.Pers. 345, Akta personalne s. Alicji Józefy Pętlak.

²⁰ Zbigniewa Anna Krupa (1908-2003) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 20 VIII 1927, pierwszą profesję złożyła 20 VI 1928, a wieczystą 30 VI 1935. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała od czerwca do grudnia 1966 r. i pełniła funkcję przełożonej wspólnoty. AGSłNSJ A.Pers. 361, Akta personalne s. Zbigniewy Anny Krupy.

²¹ Witolda Antonina Budzyn (1902-1983) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 22 II 1929, pierwszą profesję złożyła 29 IX 1930, a wieczystą 30 VIII 1936. AGSłNSJ A.Pers. 398, Akta personalne s. Witoldy Antoniny Budzyn.

²² Cecylia Helena Leśniak (1910-1985) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 21 XII 1933, pierwszą profesję złożyła 13 VIII 1935, a wieczystą 11 X 1947. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1966-1985 i pracowała w zakrystii kościoła św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzymie, a w latach 1966-1976 była przełożoną rzymskiej wspólnoty. AGSłNSJ A.Pers. 472, Akta personalne s. Cecyliany Heleny Leśniak.

²³ Trwały wówczas wzmożone prace związane z uczczeniem Milenium Chrztu Polski. Zakończenie tych dni organizowanych przez polską emigrację w Rzymie wieńczyły uroczystościami na Monte Cassino od 13 do 16 maja 1966 r. Za organizację tychże obchodów odpowiadała polska emigracja w Rzymie właśnie pod przewodnictwem bpa W. Rubina.

²⁴ Gerarda Teresa Berendt (1898-1976) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 3 IX 1925, pierwszą profesję złożyła 30 VI 1927, a wieczystą 30 VI 1933. Ekonomka prowincjalna we Francji 1964-1970. AGSłNSJ A.Pers. 322, Akta personalne s. Gerardy Teresy Berendt.

²⁵ Deodata Honorata Majta (1914-1986) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 1 X 1943, pierwszą profesję złożyła 9 IX 1946, a wieczystą 8 IX 1952. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1966-1970 i pracowała w kuchni. AGSłNSJ A.Pers. 612, Akta personalne s. Deodaty Honoraty Majta.

Powyższe informacje jako pierwsze odnotowała kronikarka rzymskiego domu zakonnego:

Na prośbę Jego Ekscelencji Ks. Biskupa Rubina, Przewielebna Matka Generalna Bożenna [Anna] Waniuga²⁶ w porozumieniu z Wielebną Matką Prowincjalną Alicją [Józefą] Pętlak w dniu 24 kwietnia 1966 r. wysłały do Rzymu dwie siostry. Były nimi s. ekonomka Gerarda [Teresa] Berendt i s. Deodata [Honorata] Majta, obie wyjechały z Francji. Tak jedna jak druga siostra nie były wyznaczone na stały pobyt, lecz zastępczo, gdyż s. Zbigniewa [Anna Krupa], s. Cecylia [Helena Leśniak], jak i s. Gracjana [Maria Biały] nie mogły wyjechać w oznaczonym terminie dla pewnych przeszkód (brak wizy, a s. Cecylia rozchorowała się). Dopiero wraz z pielgrzymką milenijną, która wyruszyła w dniu 10 maja do Rzymu, przyjechały s. Zbigniewa Krupa w roli [przyszłej] przełożonej i s. Cecylia Leśniak²⁷.

Skład personalny tworzącego się domu zakonnego kształtował się przez kilka miesięcy. Dopiero od 1967 r. można mówić o stałej wspólnotcie, którą tworzyły siostry: s. Cecylia H. Leśniak, która podjęła pracę zakrystianki, będąc równocześnie przełożoną sióstr (od 3 grudnia 1966 r.²⁸ pełniła tę funkcję przez trzy kadencje – do 30 czerwca 1976 r.), a także s. Deodata Majta i s. Gracjana Biały, które pracowały w kuchni. Siostry tworzące tę wspólnotę formalnie do 9 października 1974 r. przynależały do prowincji francuskiej, a następnie obradująca w Krakowie w dniach 28 września – 9 października 1974 r. XII Kapituła Generalna Zgromadzenia podporządkowała ją bezpośrednio domowi generalnemu w Krakowie. Prawnego zaś usankcjonowania pierwszej sercańskiej wspólnoty w Rzymie dokonała m. Karolina Kasperkiewicz²⁹ w dniu 30 marca 1975 r.³⁰

²⁶ Bożenna Anna Waniuga (1909-1983) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 19 III 1937. Pierwszą profesję zakonną złożyła 30 VI 1938, a wieczystą 2 VII 1945. W latach 1962-1974 była przełożoną generalną Zgromadzenia SłNSJ, a od 1974 do 1980 r. wikarią generalną w zarządzie m. Karoliny M. Kasperkiewicz. Zob. AGSłNSJ A.Pers. 529, Akta personalne s. Bożenny Anny Waniugi.

²⁷ Akta domu zakonnego Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Rzymie, via Botteghe Oscure [dalej: ADRZB] (b.syg.), Kronika wspólnoty Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Rzymie przy via Botteghe Oscure (1966-1974), t. 1, s. 1.

²⁸ Według dokumentacji prowadzonej przez zarząd generalny pierwszą kadencję przełożonej wspólnoty sióstr rozpoczęła 11 V 1967, a od 3 XII 1966 r. występuje jako pełniąca obowiązki przełożonej. Por. AGSłNSJ (Z-L-R-I), Kartoteka sióstr przełożonych domu zakonnego w Rzymie przy via Botteghe Oscure (1966-2016).

²⁹ Karolina Maria Kasperkiewicz (1924-2009) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 6 XI 1943, pierwszą profesję złożyła 30 VI 1946, a wieczystą 30 VI 1952. Przełożona generalna Zgromadzenia SłNSJ w latach 1974-1980. AGSłNSJ A.Pers. 601, Akta personalne m. Karoliny Marii Kasperkiewicz.

³⁰ W dniu 30 marca 1975 r. erygowano dom zakonny pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusowego. Zob. ADRZB, Protokół z wizytacji przeprowadzonej w formującym się domu zakonnym w Rzymie w czasie od dnia 7 III do 3 IV 1975 r. przez przełożoną Generalną m. Karolinę

DZIAŁALNOŚĆ RZYMSKIEJ WSPÓLNOTY SERCAŃSKIEJ

Sercańska placówka przy via Botteghe Oscure od początku była placówką odbiegającą charakterem od wspólnot francuskich, których działalność zogniskowana była wokół pracy z dziećmi i młodzieżą żeńską. Rzymska wspólnota zwłaszcza w swych pierwszych latach, ale także i później była placówką podejmującą prace gospodarcze w kuchni³¹. Do wspólnoty należały również siostry, które pracowały przy pobliskim kościele pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika jako zakrystianki i organistki³².

Wraz z upływem czasu zakres działalności siostr poszerzał się. Oprócz początkowej pracy w kuchni i zakrystii: „Jego Ekscelencja [bp W. Rubin] będąc w Polsce prosił Przewielebną Matkę Generalną Bożenną o jaką siostrę do biura [w sekretariacie Centralnego Ośrodka Duszpasterstwa Emigracji]”³³. Do tej pracy została skierowana s. Deodata Maria Dudek, która podobnie jak inne siostry dołączyła do tej wspólnoty z Francji i podejmowała tę pracę w latach 1969-1980 oraz 1991-1996³⁴. Od lat siedemdziesiątych wraz z nią w Ośrodku Duszpasterstwa Emigracji pracowały również: s. Tobiana Lucyna Sobotka

Marię Kasperkiewicz, Rzym 3 IV 1975, [w:] Księga protokołów z wizytacji generalnych wspólnoty rzymskiej przy kościele św. Stanisława Biskupa i Męczennika (1967-2002), s. 9.

³¹ W latach 1966-2000 prace te podejmowały następujące siostry: s. Deodata Honorata Majta (1966-1970); s. Gracjana Maria Biały (1966-1976); s. Germana Janina Wysocka (1970-1976); s. Stanisława Barbara Twaróg (1974-1980; 1987-2004); s. Radogosta Helena Pietrowska (1976-1977); s. Ludwika Jadwiga Chojnowska (1978-1979, 2015- do dziś); s. Rozanna Janina Słobodzian (1979-1980); s. Longina Anna Kurzeja (1980-1981); s. Elekta Lucyna Bogdanik (1980-1981); s. Lucyna Maria Mruczek (1981-1984); s. Samuela Stanisława Tekiela (1981-1987; 1987-1991); s. Grażyna U. Śleziak (1990-1991); s. Beniamina Bożena Księżopolska (1987-1990); s. Elżbieta Rogowska (1991-2005).

³² W latach 1966-2000 pracę tę podejmowały: s. Cecylia Helena Leśniak (1966-1985); s. Ewangelista Bronisława Sosnowka (1985-1986); s. Aldonia Zofia Drozdowska (1986-1987); s. Ludomira Zofia Laskowska (1987-1991; 2004-2009); s. Justycja Krystyna Juras (1987-1989); s. Kaliksta Anna Gustyńska (1992-1999; 2009-2011); s. Grażyna Śleziak (1999-2001). Siostra Lilioza Alina Ziolo była natomiast organistką w latach 1980-1986.

³³ ADRZB (b.syg.), Kronika wspólnoty Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Rzymie przy via Botteghe Oscure (1966-1974), t. 1, s. 12.

³⁴ Deodata Maria Bronisława Dudek (ur. 1935) – w Zgromadzeniu SłNSJ od 5 IX 1958, pierwszą profesję złożyła 2 VIII 1960, a wieczystą 2 VIII 1966. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1969-1980, 1991-1996 i pracowała w kancelarii Sekretariatu Centralnego Ośrodka Duszpasterstwa Emigracji, a w latach 1978-1980, 1992-1996 pełniła funkcję przełożonej wspólnoty przy via Botteghe Oscure. AGSłNSJ A.Pers. 885, Akta Personalne s. Deodaty Marii Bronisławy Dudek.

(1974-1978)³⁵ oraz s. Gabriela Z. Stoch (1974-1981)³⁶, a także: s. Bogumiła T. Stefanowska (1979-1984)³⁷, s. Regina A. Krupa (1981-1991)³⁸, s. Amalda M. Dzierżyńska (1986-1992; 1998-1999)³⁹, s. Izabella U. Leśniak (1996-2003)⁴⁰, s. Oriola F. Salamon (1984-1998)⁴¹, zaś po roku 2000: s. Inwiolata E. Lewandowska (1992-2002; 2006-2021)⁴² i s. Marcelina R. Zemła (2002-2006)⁴³, a w latach 1978-2002 w księgowości biura s. Dobrosława Honorata Stefańska⁴⁴.

³⁵ Tobiana Lucyna Sobotka (ur. 1939) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ od 25 XI 1957, pierwszą profesję złożyła 2 VIII 1959, a wieczystą 2 VIII 1965. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1971-1978 pracując w kancelarii Sekretariatu Centralnego Ośrodka Duszpasterstwa Emigracji. W latach 1976-1978 była przełożoną wspólnoty przy via Botteghe Oscure. Od 25 XI 1978 r. przełożona wspólnoty w Pałacu Apostolskim w Watykanie posługującej Janowi Pawłowi II. AGŚlŃSJ A.Pers. 870, Akta Personalne s. Tobiany Lucyny Sobotki.

³⁶ Gabriela Zofia Stoch (ur. 1952) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ od 20 VIII 1968, pierwszą profesję złożyła 6 VIII 1973, a wieczystą 6 VIII 1978. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1974-1981. AGŚlŃSJ A.Pers. 1063, Akta Personalne s. Gabrieli Zofii Stoch.

³⁷ Bogumiła Teresa Stefanowska (ur. 1952) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ od 20 X 1971, pierwszą profesję złożyła 6 VIII 1974, a wieczystą 6 VIII 1979. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1979-1984. AGŚlŃSJ A.Pers. 1078, Akta Personalne s. Bogumiły Teresy Stefanowskiej.

³⁸ Regina Anna Teresa Krupa (ur. 1953) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ od 12 I 1977, pierwszą profesję złożyła 6 VIII 1979, a wieczystą 2 VIII 1984. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1981-1991 oraz 2000-2002 i 2012-2020. AGŚlŃSJ A.Pers. 1127, Akta Personalne s. Reginy Anny Teresy Krupy.

³⁹ Amalda Maria Dzierżyńska (ur. 1945) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ od 30 VII 1960, pierwszą profesję złożyła 2 VIII 1962, a wieczystą 2 VIII 1968. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1986-1992; 1998-1999. AGŚlŃSJ A.Pers. 931, Akta Personalne s. Amaldy Marii Dzierżyńskiej.

⁴⁰ Maria Izabella Urszula Jolanta Leśniak (ur. 1958) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ w latach 1976-2010. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1996-2003. AGŚlŃSJ A.Pers. 1126, Akta Personalne s. Marii Izabelli Urszuli Jolanty Leśniak.

⁴¹ Oriola Franciszka Maria Salamon (ur. 1950) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ od 13 IX 1967, pierwszą profesję złożyła 30 VI 1969, a wieczystą 6 VIII 1975. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1984-1998. AGŚlŃSJ A.Pers. 1036, Akta Personalne s. Orioli Franciszki Marii Salamon.

⁴² Inwiolata Ewa Lewandowska (ur. 1968) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ od 20 I 1988, pierwszą profesję złożyła 6 VIII 1990, a wieczystą 2 VIII 1995. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1992-2002; 2006-2021. AGŚlŃSJ A.Pers. 1288, Akta Personalne s. Inwiolaty Ewy Lewandowskiej.

⁴³ Marcelina Renata Krystyna Zemła (ur. 1965) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ od 24 IX 1985, pierwszą profesję złożyła 6 VIII 1988, a wieczystą 2 VIII 1993. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 2002-2006. AGŚlŃSJ A.Pers. 1254, Akta Personalne s. Marceliny Renaty Krystyny Zemły.

⁴⁴ Dobrosława Honorata Krystyna Stefańska (1930-2021) – w Zgromadzeniu ŚlŃSJ od 15 IX 1948, pierwszą profesję złożyła 2 VIII 1951, a wieczystą 2 VIII 1957. W Rzymie we wspólnocie

Siostry, oprócz zaangażowania i pracy na rzecz delegata Prymasa Polski ds. Emigracji Polskiej na świecie, włączyły się w redagowanie kwartalnika „Duszpasterz Polski Zagranicą”. Założony w 1950 r. przez bpa Gawlinę „Duszpasterz” wraz z dodatkiem „Dział Kaznodziejski” był źródłem informacji dla duchownych pracujących wśród polskiej emigracji. We wspomnieniu o ks. Mieczysławie Kowalczyku przeczytać można, że przy czasopiśmie obok ks. bpa Sz. Wesołego pracował ofiarne ks. Kowalczyk, a także sercanki⁴⁵. Siostry były odpowiedzialne za redakcję polonistyczną i techniczną, a także za kolportaż. Faktu tego nie odnotowano jednak w żadnym miejscu tego pisma, dlatego warto o tym wspomnieć, bowiem działalność ta trwała niemal od początku pracy sercaneek w sekretariacie, tj. od 1969 do 1998 r., a więc blisko trzydzieści lat⁴⁶.

W latach sześćdziesiątych XX wieku przy kościele św. Stanisława utworzono Komitet spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych, w 1965 r. przekształcony na Postulatorski Ośrodek Studiów (POS), który przez wiele lat wydawał pismo poświęcone polskim sprawom beatyfikacyjnym pod tytułem: „Biuletyn Postulatorskiego Ośrodka Studiów”. Z inicjatywy ks. bpa Władysława Rubina i o. Michała Machejka OCD, pierwszego Generalnego Postulatora Spraw Polskich, założyciela i twórcy Ośrodka, a także konsultora Kongregacji do Spraw Świętych, pracę w tym ośrodku podjęły również siostry sercanki, należące do omawianej wspólnoty rzymskiej. Pierwszą z nich była s. Kantanilla Bronisława Madej (1970-1977, maj-lipiec 1980)⁴⁷, a następnie do tego grona dołączyła s. M. Sebastiana Janina Krzyś (1978-1987)⁴⁸ oraz s. Marietta Kamila Miś (1987-1991)⁴⁹.

przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1978-2002. AGŚINSJ A.Pers. 752, Akta Personalne s. Dobrosławy Honoraty Krystyny Stefańskiej.

⁴⁵ M. MACHEJEK, *400 lat Kościoła i Hospicjum św. Stanisława w Rzymie*, Rzym: Hosianum 1978, s. 102.

⁴⁶ Tamże.

⁴⁷ Kantanilla Bronisława Madej (1937-2013) – w Zgromadzeniu ŚINSJ od 12 XII 1955, pierwszą profesję złożyła 2 VIII 1957, a wieczystą 2 VIII 1963, od 21 VII 2008 poza Zgromadzeniem ŚINSJ. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1976-1977; 1980 (24 V-28 VII) i pracowała w Ośrodku Studiów Postulatorskich oraz pełniła funkcję prokuratora zgromadzenia w latach 1975-1978. AGŚINSJ A.Pers. 846, Akta Personalne s. Kantanilli Bronisławy Madej.

⁴⁸ Maria Sebastiana Janina Krzyś (1933-2005) – w Zgromadzeniu ŚINSJ od 21 XI 1953, pierwszą profesję złożyła 2 VIII 1955, a wieczystą 2 VIII 1961. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure przebywała w latach 1978-1987 i pracowała w Ośrodku Studiów Postulatorskich. AGŚINSJ A.Pers. 825, Akta Personalne s. Marii Sebastiany Janiny Krzyś.

⁴⁹ Marietta Kamila Antonina Miś (1942-2019) – w Zgromadzeniu ŚINSJ od 22 VII 1967, pierwszą profesję złożyła 6 VIII 1968, a wieczystą 6 VIII 1974. W Rzymie we wspólnocie przy

Kolejnym miejscem pracy sercanek na rzecz Polonii był Punkt Informacyjny dla Pielgrzymów z Polski. Zaczął on funkcjonować przy Ośrodku Duszpasterstwa Emigracji w Roku Jubileuszowym 1975, a następnie przy bazylice św. Piotra. Przez czas trwania jubileuszowej pielgrzymki Polaków z całego świata stały dyżur pełniła w nim s. Kantanilla B. Madej, zaś od września do listopada 1976 r. s. Kordelia Krystyna Walczak⁵⁰. W latach 1978-1981 posługę tę pełniła m.in. s. Lucja Mieczysława Matwiej⁵¹, i była ona ostatnią sercanką pracującą tam w latach osiemdziesiątych XX wieku. Po blisko trzydziestu latach, tj. w 2008 r., gdy Punkt Informacyjny wznowił swą działalność, pracę w nim podjęła ponownie s. Kordelia Walczak, która pracowała tam do 2012 r.⁵²

Aktywność wspólnoty sercanek, erygowanej przy kościele św. Stanisława Biskupa i Męczennika przy via Botteghe Oscure w Rzymie, nie ograniczała się tylko do wcześniej wspomnianej działalności zewnętrznej. Wspólnota sercańska ze względu na to, że przynależała do diecezji rzymskiej, a jej siedziba usytuowana była niedaleko Watykanu, angażowała się i uczestniczyła regularnie w wydarzeniach liturgicznych i kościelnych. Pierwsze celebry, w jakich po przybyciu do Włoch siostry brały udział, to obchody Wielkiego Tygodnia Triduum Sacrum i uroczysta liturgia Wielkiej Niedzieli, sprawowana w dniu 26 marca 1967 r. przez papieża Pawła VI⁵³. Wszystkie wydarzenia, w których brały udział, były skrzętnie odnotowywane w kronice wspólnoty i zazwyczaj opatrzone dokumentacją fotograficzną. Nie sposób przywołać je wszystkie na łamach niniejszego opracowania, warto jednak wspomnieć wybrane audyencje papieskie. Pierwsza z nich miała miejsce niejako na początku ich obecności w Rzymie i była to audyencja z możliwością krótkiej rozmowy. Pod datą 3 maja 1967 r. zanotowano w dokumentacji domu zakonnego:

via Botteghe Oscure w latach 1987-1991. AGŚINSJ A.Pers. 1032, Akta Personalne s. Marietty Kamili Antoniny Miś.

⁵⁰ Kordelia Krystyna Walczak (1947-2018) – w Zgromadzeniu ŚINSJ od 2 IX 1966, pierwszą profesję złożyła 30 VI 1968, a wieczystą 30 VI 1974. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure w przebywała w latach 1976-1978; 2003-2016, a funkcję przełożonej wspólnoty pełniła w latach 2003-2006; 2012-2016. AGŚINSJ A.Pers. 1022, Akta Personalne s. Kordelii Krystyny Walczak.

⁵¹ Lucja Mieczysława Aniela Matwiej (1937-2021) – w Zgromadzeniu ŚINSJ od 17 XII 1957, pierwszą profesję złożyła 2 VIII 1959, a wieczystą 2 VIII 1966. W Rzymie we wspólnocie przy via Botteghe Oscure w latach 1978-1981. AGŚINSJ A.Pers. 874, Akta Personalne s. Lucji Mieczysławy Anieli Matwiej.

⁵² ADRZB, Kronika wspólnoty Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Rzymie przy via Botteghe Oscure (1974-1985), t. 2, s. 41, 73.

⁵³ ADRZB, Kronika wspólnoty Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Rzymie przy via Botteghe Oscure (1966-1974), t. 1, s. 5.

Byłyśmy na audiencji u Ojca Świętego Pawła VI: Przewielebna Matka Generalna Bożenna [Waniuga], s. Cecylia [H. Leśniak], s. Gracjana [M. Biały], i s. Deodata [H. Majta]. Ojciec Święty bardzo serdecznie uśmiechnął się wyciągając swe czcigodne ręczęta i powiedział po polsku: Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus. Następnie Niech żyje Polska! Przewielebna Matka Generalna zaprosiła papieża do Polski. [Ojciec święty] zrozumiał odpowiadając: za trudno. Zrobiono nam również wspólną fotografię⁵⁴.

Il. 1. Audiencja u papieża Pawła VI 3 maja 1967 r., od lewej: s. Cecylia Leśniak, m. Bożenna Waniuga, s. Gracjana Biały, s. Deodata Majta

Źródło: ADRZB (b.sygn.), Dokumentacja fotograficzna (1966-1974).

Jedną z celebracji liturgicznych, w których siostry brały udział, była ta związana ze świętem Ofiarowania Pańskiego. Pod datą 2 lutego 1973 r. kronikarka zapisała:

W godzinach przedpołudniowych wzięłyśmy czynny udział w uroczystości wręczenia świec – paschałów Ojcu Świętemu Pawłowi VI, który w tym roku na ten dzień po raz pierwszy zaprosił siostry zakonne, gdyż przez wiele lat te świece

⁵⁴ ADRZB, Kronika wspólnoty Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Rzymie przy via Botteghe Oscure (1966-1974), t. 1, s. 7.

składali proboszczowie. Jako delegatki naszego zgromadzenia były: s. Kantanilla Madej, s. Deodata Dudek, które osobiście wręczyły świecę Ojcu Św. i otrzymały błogosławieństwo dla całego zgromadzenia. Celem upamiętnienia tego wielkiego wydarzenia zostały wykonane zdjęcia, które znajdują się w archiwum Zgromadzenia w Krakowie⁵⁵.

Il. 2. W święto Ofiarowania Pańskiego 2 lutego 1975 r. siostry Kantanilla Madej i Deodata Dudek wręczają świecę papieżowi Pawłowi VI

Źródło: ADRZB (b.sygn.), Dokumentacja fotograficzna (1966-1974).

Kontakty rzymskiej sercańskiej wspólnoty z papieżem stały się regularne podczas pontyfikatu Jana Pawła II (1978-2005), który przy okazji spotkań z Polonią kilkakrotnie odwiedził wspólnotę sióstr pracujących przy rzymskim kościele św. Stanisława Biskupa i Męczennika. Podobnie jak w latach sześćdziesiątych, również wszystkie spotkania z papieżem Polakiem zostały udokumentowane przez zakonną kronikarkę. Ze względu jednak na tematykę tego artykułu wątek ten został świadomie tylko zasygnalizowany, ale będzie podjęty w przyszłości w odrębnym opracowaniu, bowiem właśnie członkinie niniejszej wspólnoty od października 1978 r. utworzyły dom zakonny erygowany na terenie Pałacu Apostolskiego w Watykanie.

⁵⁵ Tamże, t. 1, s. 23.

ZAKOŃCZENIE

W literaturze przedmiotu znaleźć można opracowania i artykuły dotyczące polskiego duszpasterstwa na emigracji. Wciąż jednak istnieje niewiele opracowań na temat działalności wśród Polonii, jaką podejmowały żeńskie zgromadzenia zakonne, sięgające swymi korzeniami ziem polskich. Przedstawiona analiza oparta na dotąd niepublikowanych materiałach archiwalnych pozwala dostrzec, że rzymska wspólnota sióstr sercanek odegrała istotną rolę w kształtowaniu i podtrzymywaniu życia religijnego Polaków w Rzymie. Jej działalność obejmowała zarówno prace gospodarcze i liturgiczne, jak i znaczące zaangażowanie w funkcjonowanie Ośrodka Duszpasterstwa Emigracji oraz inicjatywy wydawnicze i informacyjne. Zgromadzenie, zakorzenione w polskiej tradycji religijnej, potrafiło twórczo odpowiedzieć na potrzeby Polonii, łącząc troskę o codzienne życie emigrantów z misją apostolską. Badania nad historią tej wspólnoty otwierają nowe perspektywy dla poznania udziału żeńskich zgromadzeń zakonnych w życiu polskiej emigracji w XX wieku.

ANEKS

Wykaz sióstr należących do wspólnoty Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego przy kościele św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzymie w latach 1966-2002

Imię i nazwisko	Lata pracy
s. Gerarda Teresa Berendt	24 kwietnia 1966-15 maja 1966
s. Deodata Honorata Majta	24 kwietnia 1966-3 marca 1970
s. Zbigniewa Anna Krupa	11 maja 1966-1 grudnia 1966
s. Cecylia Helena Leśniak	11 maja 1966-24 lipca 1985
s. Gracjana Maria Biały	3 grudnia 1966-6 sierpnia 1976
s. Salwatora Wanda Kruzel	1 lipca 1967-31 grudnia 1967
s. Deodata Maria Dudek	12 marca 1969-15 grudnia 1980
s. Germana Janina Wysocka	9 marca 1970-3 kwietnia 1976
s. Kantanilla Bronisława Madej	3 kwietnia 1976-31 grudnia 1977
s. Tobiana Lucyna Sobotka	28 września 1971-25 listopada 1978
s. Bronisława Irena Socha	24 lutego 1973-3 kwietnia 1976
s. Gabriela Zofia Stoch	15 września 1974-16 listopada 1981
s. Stanisława Barbara Twaróg	15 września 1974-15 grudnia 1980; 21 października 1987-22 listopada 2004

s. Gaudenta Zofia Tarapata	11 marca 1976-30 czerwca 1976
s. Beniamina Annick Scheffner	1 kwietnia 1976-30 czerwca 1976
s. Radogosta Helena Pietrowska	5 maja 1976-31 grudnia 1977
s. Salomea Janina Koziana	5 maja 1976-11 sierpnia 1981
s. Joachima Danuta Bryg	12 maja 1976-6 sierpnia 1976
s. Petronilla Aniela Majda	29 maja 1976-30 czerwca 1976
s. Zacharia Irena Pawłowska	29 maja 1976-30 czerwca 1976; 15 grudnia 1977-19 lutego 1978
s. Alicja Aniela Kęsek	29 maja 1976-30 czerwca 1976
s. Julia Anna Sipiorka	29 maja 1976-30 czerwca 1976
s. Kordelia Krystyna Walczak	4 września 1976-1 grudnia 1978; 1 września 2003-7 października 2007; 1 września 2008-31 sierpnia 2016
s. Jordana Maria Wajda	11 grudnia 1976-5 stycznia 1977
s. Aldonia Zofia Drozdowska	11 czerwca 1977-23 sierpnia 1977
s. Konstancja Jadwiga Nawrocka	26 listopada 1977-19 lutego 1978
s. Sebastiana Janina Krzys	1 stycznia 1978-16 maja 1987
s. Ludwika Jadwiga Chojnowska	4 września 1977-23 sierpnia 1979 20 września 2014-28 sierpnia 2017
s. Lucja Mieczysława Matwiej	12 kwietnia 1978-31 sierpnia 1981
s. Dobrosława Honorata Stefańska	22 listopada 1978-26 lipca 2002
s. Zenona Stanisława Migdalska	13 grudnia 1978-19 września 2016
s. Bogumiła Teresa Stefanowska	3 marca 1979-23 listopada 1984
s. Rozanna Janina Słobodzian	1 sierpnia 1979-28 lipca 1980
s. Longina Anna Kurzeja	11 kwietnia 1980-27 lutego 1981
s. Kantanilla Bronisława Madej	24 maja 1980-28 lipca 1980
s. Elekta Lucyna Bogdanik	3 września 1980-22 lipca 1981
s. Lilioza Alina Zioło	6 listopada 1980-24 października 1986
s. Lucyna Maria Mruczek	3 lutego 1981-9 listopada 1984
s. Samuela Stanisława Tekiela	7 sierpnia 1981-20 października 1987
s. Magdalena Maria Malik	14 sierpnia 1981-15 lipca 1986
s. Regina Anna Krupa	19 października 1981-11 lutego 1991; 2 lutego 2000-21 czerwca 2002; 20 lutego 2012-11 listopada 2020
s. Julianna Danuta Chojnowska	31 października 1984-30 maja 1987
s. Oriola Franciszka Salamon	25 listopada 1984-24 września 1998
s. Ewangelista Bronisława Sosnówka	8 listopada 1985-11 listopada 1986
s. Amalda Maria Dzierżyńska	15 października 1986-14 września 1992; 1 września 1998-23 stycznia 1999

s. Urszula Lidia Rumin	16 września 1986-12 września 1987
s. Aldonia Zofia Drozdowska	13 października 1986-31 sierpnia 1987
s. Beniamina Bożena Księżopolska	19 sierpnia 1987-19 czerwca 1990
s. Ludomira Zofia Laskowska	26 sierpnia 1987-16 lutego 1991; 16 listopada 2004-11 września 2009
s. Marietta Kamila Miś	26 sierpnia 1987-6 kwietnia 1991
s. Justycja Krystyna Juras	15 listopada 1987-28 lutego 1988
s. Julia Anna Sipiora	15 lutego 1989-9 października 1992
s. Grażyna Urszula Śleziak	21 lipca 1990-28 lutego 2013
s. Deodata Maria Dudek	9 lutego 1991-14 listopada 1996
s. Elżbieta Elżbieta Rogowska	17 lutego 1991-31 sierpnia 2005
s. Kaliksta Anna Gustyńska	10 października 1992-24 lipca 1999
s. Inwiolata Ewa Lewandowska	26 października 1992-31 sierpnia 2002; 15 lipca 2006-30 września 2021
s. Bonawita Maria Ulanecka	14 października 1993-9 maja 1994
s. Izabella Urszula Leśniak	15 listopada 1996-30 sierpnia 2003
s. Rozariana Dorota Stasiuk	20 sierpnia 1999-17 listopada 2004; 6 października 2007-26 września 2011
s. Marcelina Renata Zemła	1 września 2002-31 lipca 2006

Źródło: AGSINSJ (Z-L-R-I), Karta ewidencyjna wspólnoty sercańskiej w Rzymie przy via Botteghe Oscure.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA RĘKOPIŚMIENNE

Archiwum Główne Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego w Krakowie [AGSINSJ]

Kronika Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego (1953-1968), sygn. D-H-K 1/3

Księga protokołów z posiedzeń zarządu generalnego Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego (1962-1968), sygn. O-A-VIII/4

Akta Józefa Sebastiana Pelczara [AJSP]

Korespondencja J.S. Pelczara do Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego, 1900, 1904, 1911 (rkps, b.sygn.)

Akta Personalne [A.Pers.]

s. Gerarda Teresa Berendt (sygn. 322); s. Alicja Józefa Pętlak (sygn. 345); s. Zbigniewa Anna Krupa (sygn. 361); s. Witolda Antonina Budzyn (sygn. 398); s. Gracjana Maria Biały (sygn. 447); s. Cecylia Helena Leśniak (sygn. 472), m. Bożenna Anna Waniuga (sygn. 529); m. Karolina Maria Kasperkiewicz (sygn. 601); s. Deodata Honorata Majta (sygn. 612); s. Maria Sebastiana Janina Krzyś (sygn. 825); s. Kantanilla Bronisława Madej (sygn. 846); s. Tobiana

Lucyna Sobotka (sygn. 870); s. Lucja Mieczysława Aniela Matwiej (sygn. 874); s. Deodata Maria Bronisława Dudek (sygn. 885); s. Amalda Maria Dzierżyńska (sygn. 931); s. Kordelii Krystyny Walczak (sygn. 1022); s. Marietta Kamila Antonina Miś (sygn. 1032); s. Oriola Franciszka Maria Salamon (sygn. 1036); s. Gabriela Zofia Stoch (sygn. 1063); s. Bogumiła Teresa Stefanowska (sygn. 1078); s. Maria Izabella Urszula Jolanta Leśniak (sygn. 1126); s. Regina Anna Teresa Krupa (sygn. 1127); s. Dobrosława Honorata Krystyna Stefańska (sygn. 752); s. Marcelina Renata Krystyna Zemła (sygn. 1254); s. Inwiolata Ewa Lewandowska (sygn. 1288).

Archiwum Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego Prowincja św. Małgorzaty Marii Alacoque we Francji [APFrSLNSJ]

Książka Protokołów Domu Prowincji Francuskiej w Fouquieres-lez-Bethune (1961-1993), (b.sygn.)

Kronika Sióstr Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Ensisheim (1929-1991)

Akta domu zakonnego Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Rzymie, via Botteghe Oscure [ADRZB]

Kronika wspólnoty Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Rzymie przy via Botteghe Oscure (1966-1974), t. 1, (b.sygn.)

Kronika wspólnoty Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego w Rzymie przy via Botteghe Oscure (1974-1985), t. 2, (b.sygn.)

Księga protokołów z wizytacji generalnych wspólnoty rzymskiej przy kościele św. Stanisława BM (1967-2002), (b.sygn.)

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Konstytucje albo Ustawy „Służebnic Najśw. Serca Jezusowego”, Kielce 1925.

OPRACOWANIA

EWERYCKI D., *Jubileusz pracy SS. Sercanek*, „Polak we Francji” 38(1930), s. 1-3.

NĘDZA J.M., *Zgromadzenie Sióstr Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego (1894-1939)*, „Nasza Przeszłość” 41 (1974), s. 135-236.

NĘDZA J.M., *Wykaz Domów Zgromadzenia SS. Służebnic NSJ*, „Nasza Przeszłość” 41 (1974), s. 237-243.

MACHEJEK M., *400 lat Kościoła i Hospicjum św. Stanisława w Rzymie*, Rzym: Hosianum 1978.

KUPCZEWSKA J.M., *Historia Prowincji pw. św. Małgorzaty Marii Alacoque Zgromadzenia Służebnic Najśw. Serca Jezusowego we Francji 1963-2013*, „Ogniwo” 4 (2013), s. 22-41.

PROKOP K.R., *Polscy kardynałowie*, Kraków: WAM 2001.

SZETELNICKI W., *Lwowianin na drogach świata. Kardynał Władysław Rubin*, Rzym [b.wyd.] 1985.

Władysław Cardinal Rubin, <https://www.catholic-hierarchy.org/bishop/brubin.html> [dostęp: 19.12.2024].

ZARYS DZIAŁALNOŚĆ POLONIJNEJ RZYMSKIEJ WSPÓLNOTY ZGROMADZENIA
SŁUŻEBNIC NAJŚWIĘTSZEGO SERCA JEZUSOWEGO PRZY KOŚCIELE
PW. ŚW. STANISŁAWA BISKUPA I MĘCZENNIKA W RZYMIE W LATACH 1966-2012

Streszczenie

Artykuł przedstawia działalność rzymskiej wspólnoty Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego (sercanek) w najbardziej intensywnym okresie pracy tego zgromadzenia na rzecz Polonii, a więc w latach 1966–2012. Analiza opiera się na niepublikowanych dotąd źródłach archiwalnych, w tym dokumentacji zgromadzenia przechowywanej w Archiwum Głównym oraz Sekretariacie Generalnym Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego w Krakowie i w archiwum wspólnoty w Rzymie. Celem opracowania jest ukazanie wkładu sercanek w życie religijne i społeczne polskiej wspólnoty emigracyjnej w Wiecznym Mieście, ze szczególnym uwzględnieniem ich zaangażowania w pracę przy duszpasterstwie polonijnym oraz w działalność informacyjną i redakcyjną. Temat ten wpisuje się w szerszy nurt badań nad rolą żeńskich zgromadzeń zakonnych w życiu Polonii i emigracji po II wojnie światowej.

Słowa kluczowe: Zgromadzenie Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego; sercanki; Polonia; Rzym

OVERVIEW OF THE ACTIVITIES OF THE POLISH COMMUNITY IN ROME
OF THE CONGREGATION OF THE SERVANTS OF THE SACRED HEART OF JESUS
AT THE CHURCH OF ST. STANISLAUS BISHOP AND MARTYR IN ROME
IN THE YEARS 1966-2012

Summary

The article presents the activity of the Roman community of the Congregation of the Servants of the Most Sacred Heart of Jesus (Sercanki) during the most intensive period of the congregation's work for the Polish diaspora, namely from 1966 to 2012. The analysis is based on previously unpublished archival sources, including the congregation's documentation preserved in the General Archive and the General Secretariat of the Congregation of the Servants of the Most Sacred Heart of Jesus in Kraków, as well as in the community's archive in Rome. The purpose of the study is to highlight the contribution of the Sercanki to the religious and social life of the Polish émigré community in the Eternal City, with particular emphasis on their involvement in pastoral work among the Polish diaspora as well as in informational and editorial activities. This topic fits within the broader research trend concerning the role of female religious congregations in the life of the Polish diaspora and emigration after the Second World War.

Keywords: Congregation of the Servants of the Sacred Heart of Jesus; Sisters of the Heart of Jesus; Polonia; Rome